

Den rostockska sändebudsberättelsen om Valdemar Atterdags förhandlingar med Magnus Eriksson.

För kännedomen om det gåtfulla förloppet vid Skånes återgång till Danmark 1360 efter den 28-åriga anslutningen till Sverige står till förfogande ett starkt begränsat källmaterial. I den mån detta är samtida, utgöres det av några urkunder och framställningen i Själlandskrönikans fortsättning.

Bland urkunderna har hittills det kanske största intresset fångats av en hanseatisk sändebudsberättelse, uppsatt av en skrivare från Rostock, vilken åtföljt sin stads gesanter till Valdemar Atterdag¹. Denna berättelse saknar uppgift om året för sin tillkomst men angiver tiden för underhandlingarna mellan de hanseatiska sändebuden och Valdemar Atterdag — underhandlingarna gällde i första hand städernas privilegier — till 26 juni-19 juli². Man har alltid ansett sig utan vidare kunna hänföra urkunden till året 1360³. Några tvivel rörande riktigheten av denna tidsättning ha aldrig blivit resta; riktigheten har för en senare forskning stått såsom ett ovedersägligt faktum. På de uppgifter, sändebudsberättelsen lämnar om underhandlingar mellan de båda konungarna Valdemar och Magnus Eriksson i Hälsingborg, har

¹ Urkunden — på papper i rådsarkivet i Rostock — är tryckt hos Sartorius-Lappenberg, *Urkundliche Geschichte des Ursprungs der deutschen Hanse*, II, 476 ff. och i *Hanserecesse*, I, 163 ff. — Beskickningen bestod av sändebud från städerna Greifswald, Lybeck, Rostock, Stralsund och Wismar.

² De angivna data äro: die beatorum Johannis et Pauli martirum och dominica die post festum divisionis apostolorum.

³ Av nordiska forskare utnyttjades urkunden först av Suhm (*Historie af Danmark*, XIII, 415 ff.).

man i betydande utsträckning byggt sin uppfattning av händelserna i Skåne 1360¹.

I det följande skola de grunder, på vilka man kan antagas ha fotat urkundens tidsättning till 1360, underkastas en kritisk granskning för att utröna, om densamma verkligen kan anses hållbar eller kräver att revideras². Innan så sker, torde det vara lämpligt att förutskicka en översikt över sändebudsberättelsens innehåll³.

Sedan de hanseatiska sändebuden i slutet av juni—början av juli ankommit till Köpenhamn, sökte de förgäves komma i förbindelse med Valdemar Atterdag, som uppgavs befinna sig i Næstved⁴. Först den 7 juli (feria tercia post octavas beatorum Petri et Pauli apostolorum) anlände han till Köpenhamn men lät då meddela hanseaterna, att han för tillfället saknade tid att förhandla med dem, och bad dem följa sig över till Hälsingborg, vilket de även gingo in på. Följande dag har han emellertid kallat dem till sig och därvid rådfört sig med dem om införandet av ett nytt mynt i riket »ad profectum communis mercatoris», varjämte man även berört deras ärende. Sändebuden ha dagen därpå haft en överläggning med varandra; man beslöt att erbjuda konungen en summa av 1000, högst 1200 mark lybska penningar för de åstundade privilegierna⁵.

¹ Jmfr framställningarna hos P. A. Munch, *Det norske Folks Historie*, 2. Hovedafd., I, 689 ff; Reinhardt, *Valdemar Atterdag og hans Kongegjærning*, 268 ff; Schäfer, *Die Hansestädte und König Waldemar*, 167, 259 ff; Rydberg i *Sveriges traktater*, II, 282 ff; Hans Hildebrand, *Magnus Eriksson och Skåne* i *Historisk tidskrift*, 1882, 336 ff; Erslev i *Danmarks Riges Historie*, II, 315 ff; Strecker, *Die äussere Politik Albrechts II. von Mecklenburg*, 285 ff; Tunberg, *Äldre medeltiden*, 251 ff.

² Det torde här böra påpekas, att någon närmare utredning av frågan om sändebudsberättelsens datering icke finnes; man synes icke ha ansett en dylik nödvändig, då väl saken tätt sig tämligen självklar för tidigare forskare.

³ Här följes Koppmanns edition i *Hanserecesse*, I, 163 ff.

⁴ Sändebuden sökte den 27 juni genom fogden på Köpenhamns slott, Eggert Alverstorp, komma i kontakt med Valdemar men utan resultat.

⁵ Man beslöt vidare att tillstyrka den planerade myntreformen. En ingången underrättelse om övergrepp från de i Bergen bosatta köpmännens sida mot nykomna sådana dryftades, ävensom de åtgärder, som med anledning

Samma dag (den 9) på kvällen lät Valdemar genom sin »famulus», Peder Dæne, anmoda sändebuden att genast följa sig till Helsingör. Han ankom dock själv dit först den 14 (feria tertia in crastino beate Margarete virginis). Här lät han i närvaro av sändebuden föredraga ett lejdebrev, som beseglats av Magnus Eriksson och hans rådsherrar. Han frågade därpå den även närvarande hertig Albrekt av Mecklenburg, om denne ville gå i god för denna lejd, men fick till svar, att han ej bemyndigats därtill, utan hade den svenske konungen för detta ändamål sänt sina riddare med Albrekt. Dessa riddare lovade därpå att ställa säkerhet¹. Dagen därefter har Valdemar anmodat sändebuden att följa sig och närvara vid hans förhandlingar samt bistå honom med sina råd; till en början tvekade hanseaterna att gå in härpå, då de sade sig ha fred med Magnus, men sedan Valdemar försäkrat dem, att han endast hyste fredliga avsikter och erinrat dem om tidigare ingångna fördrag, gåvo de med sig². Man har därpå farit över till Hålsingborg; här lät Valdemar den 16 (feria quinta post festum divisionis apostolorum) kalla sändebuden till sig och meddelade dem följande om sina förhandlingar med den svenske konungen³.

Den sistnämnde skall till en början ha funnit vissa av Valdemar framställda »stycken och artiklar» icke riktiga, men sedan han övertygats om att de voro detta av Albrekt av Mecklenburg och några andra, ej namngivna personer, som

därav borde vidtagas. På morgonen samma dag hade Valdemar meddelat hanseaterna, att han ämnade sig ut på jakt men skulle återkomma till Köpenhamn den 10.

¹ Det angives icke för vem denna lejd var avsedd. Man har i regel menat, att den utstälts för de hanseatiska sändebudens räkning. Det torde emellertid ligga närmare till hands att antaga, att den i första hand gällt Valdemar själv.

² Valdemar kallade dem till sig genom sin tjänare Gerhard Ketelhut. Vid sina försök att övertala hanseaterna att följa sig, begagnade sig Valdemar av biskopen av Lybeck och riddaren Eggert Krumesse. Såsom hanseaternas talesman nämnes särskilt Didrik Warendorp.

³ Överfarten till Skåne omnämnes ej särskilt i berättelsen. Valdemars meddelande till sändebuden återgives i direkt anföring.

voro inne i saken, hade han själv begivit sig till den danske konungen och tillstått riktigheten av styckena och artiklarna. Den senare, som ansåg, att Magnus hade bättre bröd i påsen än han själv (Ego vero, considerans panem suum hic esse durabiliorem meo pane . . .), hänsköt emellertid tvisten till en skiljedomstol, sammansatt av fyra representanter för vardera parten. Såsom sina egna insatte han i domstolen biskopen av Wendeshusen (Ϸ : Vendsyssel), hertig Erik av Sachsen, riddarna Stig Andersen och Bo Falk, medan Magnus å sin sida utvalde Albrekt av Mecklenburg, riddarna Nils Abrahamsson och Anders Nilsson samt (väpnaren) Jon Kristinsson¹.

Följande dag uppgives Valdemar ha svarat inför skiljedomarna »ad posiciones et ad articulos». Det säges emellertid icke, om dessa fällde något utslag. Söndagen den 19 juli har Valdemar i följe med de hanseatiska sändebuden återvänt till Helsingör; han meddelade dem då, att han skulle sammankalla sitt råd nästa Olofsdag, som inföll dagen före den heliga Maria Magdalenas dag, »in profesto beate Marie Magdalene» (²¹/7)².

Med detta slutar sändebudsberättelsen helt abrupt. Utgången av underhandlingarna om privilegierna meddelas ej.

En möjlighet att exakt hänföra denna sändebudsberättelse till 1360 har stått öppen genom de i densamma förekommande datumuppgifterna, som även angiva veckodagarnas namn. Med hjälp av ett kalendarium låta sig dessa lätt hänföras till det förmodade året. Det får väl antagas, att man på denna väg i första hand kommit till en närmare datering av urkunden.

¹ De här uppräknade skiljedomarna äro alla välbekanta personer från denna tid utom Nils Abrahamsson. Någon riddare med detta namn är ej känd från samtida källor, varför man antagit, att det föreligger en felskrivning. Munch (a. a. 697) och Rydberg (Sveriges traktater, II, 284, noten) ha gissat på Nils Åbjörnsson; Hans Hildebrand (a. a. 338) på Nils Åkesson, då Nils Åbjörnsson vid denna tid (1360) synes ha varit död.

² Någon den ²¹/7 infallande Olofsdag är veterligen icke bekant; i de nordiska kalendarerna och urkunderna faller densamma på den ²⁹/7. Antagligen föreligger här ett skrivfel (profesto för octava). Jmfr Valdemar Atterdag, Udvalg af Kilder . . . ved Ellen Jörgensen, 68.

Det från kronologisk synpunkt exakta resultat, man sålunda ernått, har man emellertid kunnat finna bestyrkt även på annat sätt.

När sändebudsberättelsen uppgiver, att de båda nordiska konungarna i Hälsingborg fört vissa underhandlingar med varandra i medio av juli, har man troligen funnit detta passa väl in på förhållandena år 1360, sådana man känt dessa från andra källor. Det visar sig nämligen, att vissa av de i berättelsen omtalade personerna vid angiven tidpunkt verkligen varit i Hälsingborg¹. När någon gång mot sändebudsberättelsen stridande uppgifter förelegat, har man tämligen lättvindigt bortförklarat desamma².

Man känner väl från år 1360 intet om några underhandlingar mellan Valdemar Atterdag och hansestäderna, men från det följande föreligga underrättelser om, att de senare sökt erhålla privilegier av Valdemar, vilken då kommit i besittning av Skåne³. De i sändebudsberättelsen omtalade

¹ Valdemar Atterdag befinnes sålunda ha utfärdat en urkund den 17 juli 1360 »vor dem slote tho Helssingheborch», vari han giver de hanseatiska köpmännen sitt skydd för deras handel på Skåne (Lübeckisches Urkundenbuch, I: 3, 377). Den 4 s. m. hade han i Malmö givit Albrekt av Mecklenburg ett lejdebrev för ett besök hos sig (Mecklenburgisches Urkundenbuch, XIV, 609); den 10 augusti ingå båda utanför Hälsingborg ett förbund mot Magnus Eriksson (Sveriges traktater, II, 274 ff.). Magnus Eriksson var den 28 juni i Hälsingborg, där han tog i sin tjänst greve Adolf av Holstein (Sveriges traktater, II, 271 ff.). Rörande de i sändebudsberättelsen omtalade danska och svenska stormännen känner man heller intet, som skulle motsäga uppgifterna om deras närvaro vid förhandlingarna.

² Det föreligger en av Magnus i Skänninge den 13 juli (feria secunda post septem fratrum) utgiven urkund (Svenska riksarkivets pergamentsbref, I, 144), som antyder hans närvaro i mellersta Sverige vid en tidpunkt, då han enligt sändebudsberättelsen varit i Skåne. Styffe antog, att brevets skrivare förväxlat festdagen »septem fratres» med »septem dormientes», varför datum skulle vara den $\frac{3}{8}$ i stället för $\frac{13}{7}$ (Bidrag till Skandinavians historia . . ., I, xxviii, n. **). Magnus' vistelse i mellersta Sverige i början av augusti ansåg han styrkt av ett den 7 d. m. i Konungsnäs (Svartsjö i Uppland) utfärdat brev (Svenska riksarkivets pergamentsbref, I, 145).

³ Hanserecesse, I, 180 ff. Jmfr Schäfer, a. a. 260. Valdemar har för privilegierna begärt en summa av 4000 mark lybska penningar. Underhandlingarna ledde ej till något resultat och avbrötos helt genom Valdemars anfall på Gotland om sommaren 1361.

förhandlingarna, som man antagit ha avsett samma sak, ha betraktats såsom ett försök från hansestädernas sida att redan 1360 säkra sina friheter i Skåne; då de ej lett till något resultat, skola de ha återupptagits nästa år¹.

Beträffande de båda konungarnas underhandlingar i Hälsingborg har man trots sig kunna identifiera dem med Sjöallandskrönikans notis om förhandlingarna vid Hälsingborgs överlämnande till Valdemar Atterdag 1360². De ha sålunda antagits röra sig om dettas, eventuellt om hela Skånes, överlämnande till den danske konungen³.

De argument, som här anförts, ha ansetts vägande nog för att utan vidare hänföra sändebudsberättelsen till 1360. Är nu verkligen denna datering hållbar?

Såsom ovan nämnts, har man med hjälp av ett kalendarium fastställt, att de i sändebudsberättelsen förekommande uppgifterna om helgon- och veckodagar mycket väl kunna hänföras till året 1360. Man har emellertid därvid förbisett eller kanske ej ansett nödvändigt att närmare beakta det förhållandet, att även andra närliggande år ha samma söndagsbokstav som 1360: de båda åren 1349 och 1355. Ur kronologisk synpunkt äro dessa lika möjliga som det hittills antagna året.

Vad först angår året 1349, lämna källorna intet stöd för att detta år kan antagas vara det riktiga. Man har från 1349 inga underrättelser om att hansestäderna förhandlat med Valdemar Atterdag; lika litet är något möte i Hälsingborg mellan de båda konungarna känt⁴. Sändebudsberättelsens uppgifter kunna heller icke i övrigt inpassas i händelseförloppet 1349.

Beträffande det andra året eller 1355 ställer sig saken

¹ Munch, a. a. 694; Reinhardt, a. a. 269; Strecker, a. a. 291.

² Annales Danici, 187. Jmfr vidare Visbykrönikan i Scriptores rerum Suecicarum, I:1, 43, 44.

³ Jmfr särskilt Strecker, a. a. 291 ff.

⁴ Jmfr Magnus Erikssons itinerar för året 1349 hos Grandinsson, Studier i hanseatisk-svensk historia, II, 99. Enligt Sjöallandskrönikan har Valdemar troligen på våren 1349 (jmfr Grandinsson, a. a. 98) haft ett möte med Magnus i Halland (Annales Danici, 175). Den $\frac{20}{7}$ har han hållit ett »parlamentum» i Woringae (jmfr Erslev i (dansk) Historisk Tidsskrift, V: 3, 307).

på annat sätt. Det torde löna mödan att här företaga en närmare undersökning.

Först må då dröjas vid själva arten av sändebudsberättelsens framställning av förhandlingarna mellan de båda konungarna i Hälsingborg. Enligt densamma skall Valdemar ha framställt vissa »stycken och artiklar», vilkas riktighet bestritts av den svenske konungen. Sedan han övertygats om riktigheten av Albrekt av Mecklenburg och några andra, har han emellertid själv begivit sig till Valdemar och tillstått, att de voro riktiga. Trots detta har den senare hänskjutit sin sak till en skiljedomstols avgörande. Det framgår sålunda av sändebudsberättelsens uppgifter, att man enats om en fredlig uppgörelse av tvisten genom skiljedom.

Den allmänna politiska situationen 1360 var följande. I början av juli detta år har Valdemar Atterdag med sin här gått över till Skåne för att fränrycka Magnus Eriksson landet. Vid månadens mitt ligger han enligt egen uppgift i fält utanför Hälsingborg; belägringen av det viktiga slottet var i full gång¹. Det har sålunda vid denna tid rått öppet krig mellan Valdemar och Magnus; erövringen av Skåne har pågått. Sändebudsberättelsens framställning av den fredliga uppgörelsen mellan konungarna i Hälsingborg kan icke gärna avse en dylik situation².

Insättes däremot sändebudsberättelsens framställning i den situation, som kan visas ha rått år 1355, är följande att framhålla. Någon krigisk konflikt mellan Valdemar och Magnus är icke känd från detta år. Enligt den nära samtida Sjöllandskrönikan ha de båda konungarna vid midsommartiden (circa festum Johannis) i Hälsingborg haft ett möte; rörande förhandlingarna där har krönikan uppgiften: ubi treu-

¹ Jmfr framställningen i Sjöllandskrönikan (Annales Danici, 187) sammanställd med ovan s. 110, n. 1 angivna urkunder.

² Man har tidigare sammanställt sändebudsberättelsens uppgifter om förhandlingarna i Hälsingborg med Sjöllandskrönikans notis om dettas överlämnande till Valdemar Atterdag 1360 (Annales Danici, 187) och antagit dem röra sig härom, eventuellt om hela Skånes överlåtelse till den danske konungen. Uppfattningen saknar varje stöd i sändebudsberättelsens framställning. Jmfr särskilt Rydberg i Sveriges traktater, II, 285 ff., och Strecker, a. a. 289 ff.

gatum est inter regna — man träffade där överenskommelse mellan rikena¹. Det synes närmast ha varit ett möte av liknande art som de möten, denna källa omtalar under de föregående åren mellan konungarna, och genom vilka man på fredlig väg sökte utjämna rådande misshälligheter². I motsats till vad fallet var år 1360, har det alltså 1355 rått fred mellan Valdemar och Magnus. De hinder, som ovan anförts för sändebudsberättelsens hänförande till året 1360 med den då rådande krigiska situationen, existera icke ifråga om 1355.

Redan i fråga om själva arten av sin framställning visar sig sålunda sändebudsberättelsen vara icke väl förenlig med den år 1360 rådande politiska situationen, utan desto mera med den, som rådde fem år tidigare.

Men inte nog härmed. Det föreligger även uppgifter från år 1355, som otvetydigt överensstämmer med sändebudsberättelsens och endast med dennas.

När berättelsen uppgiver, att Valdemar Atterdag den 19 juli farit tillbaka till Helsingör, följd av de hanseatiska sändebuden, och alltså bör ha anlänt dit samma dag, kan härmed sammanställas, att han den 19 juli 1355 i Helsingör utfärdat tvenne urkunder, som beröra lybeckarnas försoning med Marquard Westensee på grund av mordet på dennes fader³.

I berättelsen omtalas vidare, att Valdemar meddelat sändebuden, att han ämnade sammankalla sitt råd nästa Olofsdag. Sjöllandskrönikan har omedelbart efter notisen om Hälsingborgsmötet 1355 en uppgift, att konungen på Olofsdagen detta år hållit en »conventio» i Vrangstrup⁴.

¹ Annales Danici, 179.

² Jmfr Sjöllandskrönikan under åren 1349—1354 (Annales Danici, 175 ff.). En gång uppgivas tre danska och tre svenska biskopar ha sammankommit hos ärkebiskopen i Lund »pro pace inter duo illa regna». I fördraget i Varberg av 19/11 1343 mellan Magnus och Valdemar bestämdes, att man skulle hänskjuta kommande tvister till skiljedom (Sveriges traktater, II, 88).

³ Lübeckisches Urkundenbuch, I: 3, 235 ff. Endast den ena urkunden har utgivningsorten utsatt, men det nära sambandet mellan deras innehåll ävensom det gemensamma datum säkrar antagandet, att båda blivit utfärdade i Helsingör.

⁴ Annales Danici, 179. Det bör här påpekas, att Sjöllandskrönikan framför allt ifråga om 1350-talet röjer en frapperande god kännedom om

Då de hanseatiska sändebuden den 27 juni sökte komma i kontakt med Valdemar, uppgavs för dem, att han befann sig i Næstved; till Köpenhamn ankom han ej förrän den 7 juli. Det föreligger från den 2 juli en i Næstved utgiven urkund, vari en del danska stormän lova konungen och några av hans män försoning och »orfejde» med anledning av Niels Eriksens död. Urkunden synes antyda Valdemars närvaro i staden vid denna tid¹.

Sändebudsberättelsen omnämner även, att Valdemar rådfört sig med hanseaterna om införandet av ett nytt mynt i sitt rike. Härmed överensstämmer Själlandskrönikans uppgift under 1355, att han på hösten detta år i Vrangstrup förhandlat med de sina om myntet, »de moneta»; följande år har ett sådant av koppar i stället för silver införts — »peior meliori»². En dylik myntreform är icke bekant från år 1360³.

Vad beträffar Magnus Erikssons åtgöranden under år 1355 finnas även några underrättelser, vilka peka i samma riktning som de föregående. Den 21 juli 1355 har denne i Hålsingborg utgivit en urkund, vari han tillgiver innevånarna i Kampen deras förbrytelser på marknaden i Skanör samt bekräftar deras gamla privilegier⁴. Brevets utgivnings-

Valdemar Atterdags åtgöranden. Tydligt har den byggt på mycket rikhaltiga underrättelser, måhända på ett eller annat sätt emanerande från det kungliga kansliet. Den framträdande rikshistoriska karaktären hos dessa skulle även kunna peka åt detta håll. Jmfr f. ö. om denna annal senast Ellen Jörgensen i *Annales Danici*, 31, och Erik Arup i (dansk) *Historisk Tidsskrift*, IX: 2, 377.

¹ *Repertorium diplomaticum regni Danici mediaevalis*, II, 38 (nr 2466). Bland Valdemars män nämns de även i sändebudsberättelsen omtalade: biskop Magnus av Børglum, Stig Andersen och Peder Dæne. Om Niels Eriksens mord jmfr Själlandskrönikan (*Annales Danici*, 179). — Den 10/7 har prästen Peder Mortensen utfärdat en urkund i Köpenhamn, vari han givit Valdemar Atterdag skötning å till denne försålda gods (*Repertorium*, II, 39 (nr 2467)). Enligt sändebudsberättelsen skulle Valdemar denna dag återkomma till Köpenhamn från jakten. Jmfr ovan s. 107, n. 5.

² *Annales Danici*, 180.

³ Jmfr Hauberg, *Danmarks Myntvæsen og Mynter i Tidsrummet 1241—1377* (Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie, 1884, 227 ff.).

⁴ *Diplomatarium Suecanum*, VI, 565. — Såsom ovan omtalats, finns det från året 1360 en av Magnus i Skänninge utgiven urkund (13/7), som

datum faller sålunda två dagar efter det Valdemar enligt sändebudsberättelsen lämnat Hålsingborg. Det synes angiva Magnus' närvaro därstädes vid en tidpunkt, som ligger mycket nära den för underhandlingarna mellan honom och Valdemar.

Rörande Albrekts av Mecklenburg åtgöranden år 1355 är endast föga känt. Han befinnes den 9 maj ha utfärdat en urkund i Rostock, en annan på samma ort den 19 juli¹. Uppgift om var han befunnit sig under mellanliggande tid saknas. Det föreligger emellertid intet hinder för att han den 14—16 juli, såsom sändebudsberättelsen uppgiver, varit i Helsingör och Hålsingborg².

Icke heller beträffande de andra i sändebudsberättelsen omtalade personerna föreligga några uppgifter, som skulle strida mot vad berättelsen har att meddela om deras närvaro vid angiven tidpunkt på dessa platser³.

Det visar sig sålunda, att söker man inpassa sändebudsberättelsens framställning i de från året 1355 bekanta förhållandena, denna icke endast till sin allmänna karaktär utan även i sina detaljer tydligen företer en överensstämmelse med dessa förhållanden, som fullständigt utesluter

Styffe måste omdatera (³/₈) för att bringa i överensstämmelse med sändebudsberättelsens uppgifter. Det torde väl ej undgå, att den av Styffe antagna förväxlingen av de båda festdagarna »septem fratres» och »septem dormientes» icke gärna är tänkbar. Omdateringen, som är gjord med utgångspunkt uteslutande i det såsom säkert betraktade faktum, att sändebudsberättelsen hänför sig till året 1360, är påtagligen fullkomligt ohållbar, när den senares tidsättning befinnes oriktig.

¹ *Mecklenburgisches Urkundenbuch*, XIII, 621, 639 ff.

² Albrekt hade under den närmast föregående tiden stått i mycket vänskapligt förhållande till sin svåger Magnus; vid flera tillfällen har han av denne använts såsom medlare mellan honom och hansestäderna. Jmfr Sveriges traktater, II, 177, 184, 192, 194, 197.

³ Såsom ovan nämnts (s. 109, n. 1) har man i namnet Nils Abrahamsson velat se en felskrivning för antingen Nils Åbjörnsson eller Nils Åkesson, av vilka den förre ej längre möter i urkunderna efter 1358 (jmfr Svenska rikshöfudets pergamentsbref, I, 115). Under förutsättning att den förre identifikationen är riktig, skulle ej längre detta hinder existera, när urkunden tillhör 1355, icke 1360.

möjligheten att den skulle vara tillfällig. Slag i slag passa dess uppgifter in med vad andra källor ha att meddela om händelsernas gång under 1355. Berättelsen måste vara från detta år.

Det här vunna resultatet medför, att i den mån — och detta har i betydande grad skett — en senare forskning byggt sin uppfattning av händelseförloppet vid Skånes återgång till danskt välde 1360 på sändebudsberättelsen och vad man trott sig kunna få fram av densamma, uppfattningen numera är raserad¹. Det redan förut mycket torftiga källmaterialet för kännedomen om 1360 års tilldragelser i Skåne har därmed ytterligare minskats.

Det kan här endast antydas, att bortfallet av denna hittills såsom mycket viktig ansedda källa i själva verket torde i avsevärd grad förenkla det invecklade problemet. Händelsernas gång torde härnå efter ligga betydligt klarare än förut varit fallet.

¹ Detta gäller i främsta rummet Streckers på sändebudsberättelsen i allt väsentligt vilande teori om Skånes återgång till Danmark 1360 (a. a. 285 ff.). I tämligen genomskinligt syfte att fritaga Albrekt från den förut gängse beskyllningen för förräderi mot Magnus Eriksson, får Strecker av sändebudsberättelsen fram, att den sistnämnde stått i hemligt samförstånd med Valdemar. Han skall medvetet ha skaffat de danska intressena majoritet i skiljedomstolen, då han däri insatte Albrekt, vilken enligt berättelsen förut visat sig taga Valdemars parti. Albrekt blir hos Strecker ett slags redskap åt de båda konungarna, medan det är Magnus själv, som spelar Skåne över i Valdemars hand för att få hans hjälp mot de svenska stormännen. I sin art betecknar sålunda Streckers teori en återgång till den uppfattning av Magnus roll i händelserna 1360, som möter i den samtida svenska tendenslitteraturen hos Birgitta och i Libellus de Magno Erici rege (jmf. om dessa I. Andersson, Källstudier till Sveriges historia 1230—1436, kap. 2—3). Streckers teori har icke mottagits helt utan reservationer (jmf. Engström i Historisk tidskrift, 1920, översikter och granskningar, 6 ff.); i och med det att den grundläggande källan — sändebudsberättelsen — omdaterats till året 1355, faller den givetvis helt samman.

Harald Berg.

Kristian Erslev och Stockholms blodbad.

År 1891 utgav Kristian Erslev en avhandling om förhistorien till Stockholms blodbad (dansk Hist. Tidsskrift VI: 3, 127). Avhandlingen var ett angrepp på den uppfattning Caspar Paludan-Müller utvecklat i sitt monumentala verk: »De første Konger af den Oldenborgske Slægt». Den betecknade ett avgjort vetenskapligt framsteg¹.

Efter nära fyrtio år har Erslev i en artikel i dansk Historisk Tidsskrift 1929 ånyo upptagit spørgsmålet om Stockholms blodbad till behandling. Artikeln är föranledd av den avhandling om blodbadet, som jag framlade i Scandia (I, 1) året förut².

En granskning av Erslevs senaste inlägg saknar ur flera synpunkter inte allmänna intresse.

1. Erslevs källvärdering.

Huvudkällorna till historien om Stockholms blodbad är ärkebiskop Gustaf Trolles klagoskrift och den sententia,

¹ I Scandia I, 22, gjorde jag uttalandet, att Erslevs avhandling »hör till de arbeten, som betecknar det kritiska genombrottet i nordisk historieforskning». Erslev finner, Hist. Tidsskrift IX: 6, 250, detta uttalande, besynnerligt nog, inte »ret treffende». Han påpekar här som det första försöket på metodisk källkritik i Danmark sin »Oversigt over Kilderne til Dronning Margretes Historie» 1882 och att redan förut den nya källkritiken punktvis använts av Reinhardt och A. D. Jørgensen, av den senare särskilt i »Den nordiske Kirkes Grundlæggelse». Det första påpekandet förtar på intet vis det riktiga i mitt uttalande. Det andra fäster avseende endast vid sporadiska, även annorstädes långt ifrån ovanliga tillfälligheter hos författare med genomgående helt annan inställning.

² Avhandlingen har gett upphov till en hel liten litteratur. Att ingå på denna utöver Erslevs skrift synes mig inte vara påkallat.